

Sosyal Etki Kuramı Bağlamında Psikolojik Dışlanma: Dışlayan ve Dışlanan Grup Üyesi Sayısının Temel İhtiyaçlara Yönelik Tehdit Algısı Üzerindeki Etkisi

Yasemin Abayhan
Hacettepe Üniversitesi

Orhan Aydın
Ufuk Üniversitesi

Özet

Psikolojik dışlanmanın yol açtığı anlık yıkıcı tepkilerin evrensel oldukları ve bu tepkiler üzerinde bireysel, durumsal ve ortamsal değişkenlerin düzenleyici rolünün bulunmadığı ileri sürülmüş olsa da, yapılan bazı çalışmalar bu görüşü desteklememektedir. Sosyal etki kuramına göre, hem kaynak hem de hedef sayısının kaynağın hedef üzerindeki etkisini belirlemede rolü vardır. Dışlanma sürecinin de bir sosyal etki süreci olduğu düşünülecek olursa, kaynak ve hedef sayısı dışlanma sonucunda ortaya konan anlık tepkiler üzerinde rol oynayan düzenleyici değişkenler olarak ele alınabilir. Bu amaçla yürütülen iki deneyin ilkinde dışlayan, ikinci deneyinde dışlanan sayısındaki artışın temel ihtiyaçlara (ait olma, anlamlı varoluş ihtiyacı, benlik değeri ve kontrol) yönelik tehdit algısında farklılaşmalara yol açıp açmadığı incelenmiştir. Deneylerde dışlanma, tanışma paradigması ile değiştirilmiştir. Deney 1’de kaynağı oluşturan dışlayan ve kabul eden kişi sayısı, Deney 2’de ise hedef sayısı değişimlenmiştir. Bulgular, Deney 1’de dışlayan üye sayısına, Deney 2’de ise dışlanan üye sayısına bağlı olarak ait olma, benlik değeri, anlamlı varoluş ve algılanan kontrol ölçümleri açısından farklılaşma olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Psikolojik dışlanma, dışlanma, sosyal etki kuramı, dört temel ihtiyaç, saldırganlık, olumlu sosyal davranış, tanışma paradigması

Abstract

Ostracism refers to being ignored, excluded by other individuals or groups (Williams, 2007a). Although it was claimed that the devastating immediate reactions to ostracism are universal and independent from individual differences and situational variables, some of the studies do not support this assertion (Williams, 2001; Williams & Zadro, 2005). According to social impact theory (Latané, 1981), both the number of sources and targets have a decisive role on the effect of sources on target. If the process of ostracism could be framed as a social impact process, then the number of sources and targets also could be considered as moderators which would have an effect on immediate reactions of ostracism. In the first experiment of the current study, the impact of ostracism on needs was examined in relation to having an incremental effect with each additional person who ostracized the participant. The impact of ostracism was investigated in relation to having a diminished incremental effect with each additional target person being ostracized in second experiment. Ostracism was manipulated by “Get Acquainted Paradigm”. The dependent variables were need threats. Participants reported only linear incremental need threat depending on both the number ostracizing sources and the number of ostracized targets.

Key words: Ostracism, rejection, social exclusion, social impact theory, four basic needs, aggression, prosocial behavior, get acquainted paradigm

Yazışma Adresi: Dr. Yasemin Abayhan, Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Beytepe Kampüsü, Ankara
E-posta: yasemina@hacettepe.edu.tr

Yazar Notu: Bu çalışma, Yasemin Abayhan’ın Hacettepe Üniversitesi’nde 2013 yılında tamamladığı doktora tez çalışmasının bir parçasıdır.

Psikolojik dışlanma bireyin, bir başka birey ya da grup tarafından yok sayılması, göz ardı edilmesi veya grup dışında tutulmasıdır (Williams, 2007a). Psikolojik dışlanmanın ya da dışlanma tehdidinde hedef olmanın bireylerin duygusal, davranışsal ve bilişsel süreçleri üzerinde olumsuz etkilerinin olduğunu gösteren pek çok araştırma mevcuttur (örn., Baumeister ve DeWall, 2005; Boyes ve French, 2009; Gonsalkorale ve Williams, 2007; Lieberman ve Eisenberger, 2006; Smith ve Williams, 2004; Twenge ve Campbell, 2003; Williams ve Jarvis, 2006; Williams ve Sommer, 1997).

Dışlanmanın yol açtığı tepkiler ortaya çıkış zamanlarına göre “anlık tepkiler”, “kısa vadede ortaya çıkan tepkiler” ve “uzun vadede ortaya çıkan tepkiler” olmak üzere üç başlık altında ele alınmaktadır (Williams, 2001, 2007a). Anlık tepkiler, dışlanma ya da dışlanma tehdidinin gerçekleştiği anda ortaya çıkan refleksif tepkilerdir. Bu tepkiler arasında fiziksel acıya benzer bir acı duygusu, uyarılmışlık durumu, üzüntü ve öfke gibi olumsuz duyguların yanı sıra başta ait olma ihtiyacı olmak üzere benlik değeri, kontrol ve anlamlı varoluş ihtiyaçlarının tehdit altına girdiği duygusu yer almaktadır (Williams ve Zadro, 2005). Gerçek ya da olası bir dışlama bu ihtiyaçlardan herhangi birini tehdit edebileceği gibi, birden fazla ihtiyacı ya da ihtiyaçların tümünü tehdit edebilir. Bu çalışmada dışlanmanın yol açtığı ihtiyaç tehdidinin şiddetinin dışlayan kaynağın sayısına ve bir kaynağın dışladığı kişi sayısına bağlı olarak doğrusal bir farklılaşma gösterip göstermediğinin araştırılması amaçlanmıştır.

Dışlanmanın tehdit ettiği ihtiyaçlardan biri olan ait olma ihtiyacı (*need to belong*) kendini bireylerin sosyal ilişkiler kurma ve var olan sosyal ilişkilerini koruma çabalarıyla göstermektedir (Baumeister ve Leary, 1995). Bu ihtiyacın birarada bulunmanın yalnız olmaya göre hayatta kalma ve üreme şansını arttırması nedeniyle evrimin insan üzerine koyduğu baskı sonucunda geliştiği konusunda yaygın bir fikir birliği bulunmaktadır (Baumeister ve Leary, 1995; MacDonald ve Leary, 2005; Smart-Richman ve Leary, 2009). Williams’a (2001; 2007a) göre psikolojik dışlanma bir yandan olumlu ve düzenli sosyal ilişkiler kurulmadığı ya da mevcut ilişkilerin karşılıklılık esasına göre yürümediği yolundaki inanç ve algıların oluşmasına, bir yandan da mevcut ilişkilerin devam edeceğine duyulan güvenin sarsılmasına yol açtığı için ait olma ihtiyacı için ciddi tehdit oluşturan bir durumdur. Psikolojik olarak dışlanan birey, artık kendisini gruba ait hissedemeyeceği için ait olma ihtiyacı tehdit edilecek ve birey kendini tekrar gruba ait hissedebilmek için güdülenecektir.

Psikolojik dışlanmanın olumlu bir benlik değerine sahip olma ihtiyacı için bir tehdit oluşturacağı görüşü, psikolojik dışlanma modelinin yanı sıra bu alanda çalışan diğer araştırmacılar tarafından da dile getirilmektedir. Örneğin, Leary ve Baumeister (2000) özellikle sosyal ben-

lik değerinin (*social self-esteem*), yani diğerlerinin gözünde ne kadar olumlu ve/veya olumsuz değerlendirildiğimize dair algının dışlanmaya bağlı olarak azalacağını vurgular. Williams’a (2001; 2007a) göre psikolojik dışlanmanın sapkın ya da uygun olmayan davranışlar sergileyen ya da deri rengi, fiziksel özür, hastalık gibi nedenlerle diğerlerinden farklı özelliklere sahip olarak algılanan bireylere yönelik bir uygulama olduğu yolunda yaygın bir kanı vardır. Dolayısıyla, “*psikolojik dışlanma bireyde istenmeyen ya da kötü bir özellik olduğu mesajını taşımaktadır.*” (Williams, 2001, s. 61). Psikolojik dışlanmaya maruz kalan kişinin durumun belirsizliğinden dolayı dışlanmanın sebebinin dışsal etkenlere yüklemekten ziyade kişisel özelliklere yüklemeye olasılığı oldukça yüksektir. İstenmedik özelliklere sahip olduğu düşüncesinin bireyin benlik değeri için bir tehdit oluşturması doğaldır.

Psikolojik dışlanmanın bireylerin sosyal etkileşimleri üzerindeki kontrol algılarını olumsuz yönde etkileyeceğini öne süren Williams’a (2001) göre, psikolojik dışlanmanın hedefin kendisini dışlayan kişi ya da kişilerle olan etkileşimi üzerindeki kontrol algısını kaybetmesine yol açma olasılığı oldukça yüksektir. Birey yok sayıldığı ve söyledikleri ya da yaptıkları karşısında kendisine hiçbir şekilde tepki verilmediği için, kendisini dışlayan kaynakla olan etkileşimi kontrol etme şansı bulunmamaktadır.

Psikolojik dışlanma ölümlülüğü hatırlatan bir ipucu olarak bireyin anlamlı varoluş ihtiyacını da tehdit etmektedir. Çünkü, diğerleri tarafından yok sayılma bireyin bir nevi hayati kaynaklarından uzaklaşması, dolayısıyla sosyal olarak ölümünün gerçekleşmesi anlamına gelmektedir. Bu da dışlanmaya hedef olan bireylere “*eğer var olmasalardı hayatın nasıl bir şekil alacağını göstermekte; ve kendi varlıklarının dışında da yaşamın devam edebileceği gerçeği ile yüzleştirmektedir.*” (Williams, 2001, s. 63).

Psikolojik dışlanmanın ilk anda dört temel ihtiyaca yönelik bir tehdit duygusu ortaya çıkarıp çıkarmadığını belirlemek amacıyla yürütülen çok sayıda araştırma vardır. Öz değerlendirme ölçümleri kullanılarak gerçekleştirilen bu araştırmalarda genellikle gerçek ya da olası bir psikolojik dışlanmanın ilk anda bireyin benlik değerinde, ait olma ihtiyacında ve kontrol algısında azalmaya yol açtığını ve varlığının anlamlı olduğuna yönelik inancı sarstığını işaret eden bulgular elde edilmiştir (Bastian ve Haslam, 2010; Bernstein ve ark., 2010; Jones, Carter-Sowell ve Kelly, 2011; Stillman, Baumeister, Lambert, Crescioni, DeWall ve Fincham, 2009; Wesselmann, Bagg ve Williams, 2009; Williams ve ark., 2002; Williams, Cheung ve Choi, 2000; Wirth, Sacco, Hugenberg, ve Williams, 2010).

Araştırmanın Amacı

Evrim süreci içinde gelişen bir dışlanmayı sezme

mekanizmasının tetiklediği uyarı sinyalleri olduklarının varsayılması nedeniyle, dışlanmanın yol açtığı anlık tepkilerin evrensel oldukları ve dolayısıyla tür ve şiddetlerinin belirlenmesinde bireysel, durumsal ve ortamsal değişkenlerin herhangi bir düzenleyici (*moderator*) rolünün bulunmadığı ileri sürülmüştür (Williams, 2001; 2007a; Williams ve Zadro, 2005). Dikkate değer sayıda araştırmacının dışlanmanın yol açtığı anlık tepkiler arasında yer alan acı duygusu, dört temel ihtiyaca yönelik tehdit algısı, olumsuz duygulanım gibi tepkilerin bireysel, durumsal ve ortamsal etkiler tarafından etkilenmediğini göstermesi sonucunda, bu görüş dışlanma konusunda çalışan araştırmacıların önemli bir bölümü tarafından benimsenir hale gelmiştir.

Son yıllarda değişik araştırmacılar tarafından dışlanmanın yol açtığı anlık tepkilerin bireysel, durumsal ve ortamsal değişkenlerden etkilenmeyeceği görüşünün aksi yönde bulgular rapor edilmeye başlandığı görülmektedir. Bu bulguların bazıları doğrudan doğruya söz konusu görüşü test etmek amacıyla yürütülen (örn., Bernstein ve ark., 2010), bazıları ise farklı amaçlarla yürütülen (örn., Karremans ve ark., 2011; Wittenbaum ve ark., 2010) araştırmalardan elde edilmiştir. Örneğin, DeWall, Twenge, Bushman, Im ve Williams (2010), tarafından yürütülen bir araştırmada katılımcıyı kabul eden kişi sayısı arttıkça olumsuz duygu durumunun ve saldırganlığın azaldığı bulgusu elde edilmiştir.

Dışlanma karşısında verilen anlık tepkilerin kişilik özelliklerine bağlı olarak değişebileceğini gösteren bulgular, bu tepkilerin bireysel, durumsal ve ortamsal değişkenler tarafından düzenlenip düzenlenmediğinin, bir düzenleme söz konusu ise ne tür değişkenler tarafından düzenlendiğinin belirlenmesini gündeme getirmiştir.

Latané (1981), sosyal etkiyi “*psikolojik iyilik halinde, nesnel duygularda, bilişlerde, inançlarda, değerlerde, davranışlarda gerçek, hayali veya zımnî kişilerin varlığının ortaya çıkardığı değişiklikler*” olarak tanımlamaktadır (s. 343). Sosyal etki kuramının aşağıda belirtilen üç temel önermesi mevcuttur.

1. Sosyal etkileşim, bağlamı içinde bireyin hedef ve diğer kişilerin etki kaynağı olduğu durumlarda geçerlidir. Sosyal etkinin miktarı kaynağın gücü (G) (*strength*), yakınlığı (Y) (*immediacy*) ile sayısının (S) (*number*) çarpımının bir fonksiyonudur. Genel olarak bakıldığında, kaynak ne kadar güçlüyse, hedef ile kaynak birbirine ne kadar yakınsa ve kaynağın sayısı ne kadar çoksa kaynağın hedefi etkileme olasılığı o kadar yüksektir.

2. Kaynak sayısı arttıkça eklenen her kaynağın toplam etkiye yaptığı katkı azalır.

3. Kaynak karşısında birden fazla hedef olduğu zaman birey tek başına hedef olduğu duruma kıyasla kaynaktan daha az etkilenir.

Sosyal etki tanımı çerçevesinde düşünüldüğünde dışlanmanın yol açtığı tepkileri bir sosyal etkinin sonucu

olarak görmek mümkündür. Diğer yandan, sosyal etki kuramı sosyal etkinin miktarının kaynağın gücü, yakınlığı ve sayısının bir işlevi olduğunu (ilk önerme), ayrıca bir kaynağın ortaya çıkardığı etki miktarının hedef sayısı ile ters orantılı olduğunu (üçüncü önerme) öne sürmektedir. Dolayısıyla, dışlanmanın yol açtığı tepkilerin şiddetinin dışlayan kaynağın sayısına bağlı olarak artacağını ve bir kaynağın dışladığı kişi sayısı arttıkça dışlanmanın yol açtığı tepkilerin şiddetinin azalacağını düşünmek mümkündür. Bir başka anlatımla, dışlayan ve dışlanan kişi sayılarının dışlanmanın ortaya çıkardığı tepkilerin şiddetini düzenleyen değişkenler olma olasılığı oldukça yüksektir. Buna rağmen DeWall ve arkadaşlarının (2010) yukarıda sözü edilen araştırmaları dışında dışlanmayı sosyal etki kuramı bağlamında ele alan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Sözü edilen bu araştırmada da sosyal etki kuramının sadece ikinci önermesi test edilmiştir.

İki deneyden oluşan bu araştırmacının ilk deneyinde sosyal etki kuramının birinci önermesinden hareketle bir grupta dışlayan üye (kaynak) sayısındaki artışın dışlanmanın yol açtığı anlık tepkiler arasında yer alan dört temel ihtiyaca yönelik tehdit düzeylerinde paralel değişimlere yol açıp açmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. İkinci deneyde ise sosyal etki kuramının üçüncü önermesinden hareketle dışlanan (hedef) üye sayısındaki artışın söz konusu tepkilerde paralel değişimler ortaya çıkarıp çıkarmadığı incelenmiştir. Böylelikle dışlanmanın yol açtığı anlık tepkilerin durumsal bir değişkene bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı sorusuna ihtiyaç tehdidi ölçümleri ve sosyal etki kuramı bağlamında yanıt aranmıştır.

Deney 1

Deney 1, dışlayan üye sayısındaki artışın dışlanan üyenin ihtiyaç tatmin düzeyinde paralel değişimlere yol açıp açmadığını belirlemek amacıyla yürütülmüştür ve aşağıda yer alan hipotezin test edilmesi amaçlanmıştır.

Hipotez: Grup içinde bireyi psikolojik olarak dışlayan üye sayısı arttıkça, bireyin tehdit edilen ihtiyaçlarının tatmin düzeyi giderek azalacaktır.

Yöntem

Örneklem

Deney örneklemini, Hacettepe Üniversitesi'nin çeşitli bölümlerinde okuyan ve araştırmacılar ile herhangi bir bağlantısı bulunmayan, “Psikolojiye Giriş” dersini almakta olan öğrenciler oluşturmaktadır. Deney 1 kapsamında toplam 84 oturum gerçekleştirilmiş, ancak katılımcıların bazılarının deneyin asıl amacını önceden fark etmeleri veya değişimlemeyi anlamamaları gibi nedenlere bağlı olarak 9 oturum iptal edilmiştir. Her koşulda 15 kişi olacak şekilde araştırmada 62'si kadın (%82.7)

ve 13'ü erkek (%17.3) toplam 75 kişi yer almıştır. Deney oturumları biri gerçek diğerleri anlaşmalı katılımcı olmak üzere aynı cinsiyetten beş kişilik gruplar halinde gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

İhtiyaç Tehdidi Ölçeği. Van Beest ve Williams (2006) tarafından psikolojik dışlanmanın katılımcıların temel ihtiyaçları üzerindeki etkilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Dört temel ihtiyaçla bağlantılı olarak ölçeğin dört alt boyutu vardır. Bu alt boyutlar, ait olma ihtiyacı (örn., “Kendimi diğer katılımcılardan biri gibi hissettim.”), benlik değeri (örn., “Diğer katılımcılar kadar değerli olduğumu düşündüm.”), kontrol (örn., “Grup etkileşimi sırasında, deneyin gidişatını etkileyebileceğimi düşündüm.”) ve anlamlı varoluş (örn., “Grup etkileşimi sırasında varlığımın anlamsız olduğunu düşündüm.”) ihtiyaçlarını içermektedir. Her bir alt boyutta beş madde yer almaktadır. Toplam 20 madde olan ölçek yedi basamaklı Likert tipi bir ölçektir. Alt ölçeklerden alınan puanın yüksek olması ilgili ihtiyacın tatmin düzeyinin de yüksek olduğu ve dolayısıyla bu ihtiyaca yönelik daha az tehdit algılandığı anlamına gelmektedir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Hacettepe Üniversitesi Sosyal Psikoloji Laboratuvarı Araştırma Grubu tarafından 109K094 nolu “Psikolojik Dışlanmaya Maruz Kalmanın Bilişsel, Duygusal ve Davranışsal Sonuçları” başlıklı TÜBİTAK Projesi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir (Aydın ve Şahin, 2011). Ölçeğin iç tutarlık katsayıları ait olma, benlik değeri, kontrol ve anlamlı varoluş ihtiyaçları alt boyutları için sırasıyla .91, .86, .84 ve .88'dir.

İşlem

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Psikoloji Laboratuvarı'nda gerçekleştirilen deney oturumlarında öncelikle katılımcılara çeşitli sorular sorularak gerçek katılımcıda diğer grup üyelerinin anlaşmalı katılımcı olduğu yolunda bir algı oluşması engellenmeye çalışılmıştır. Bu işlem tamamlandıktan sonra katılımcılara araştırmanın “Bireylerin başkaları hakkında beş dakikalık bir sohbetle dayanarak nasıl izlenim oluşturduklarının incelenmesi amacıyla yürütülen bir sosyal algı araştırması” olduğu söylenmiştir. Bu amaçla katılımcılara Sedikides ve ark. (1999) tarafından grup etkileşimlerinde kullanılmak üzere geliştirilen soru listesi temel alınarak hazırlanan bir soru listesi verilmiştir. Soru listesinde yer alan sorulara örnek olarak “İleride yaşamak istediğin şehir neresidir?”, “En son hangi kitabı okudun?”, “Eğer sana piyangodan para çıksa ilk ne yapardın?” soruları verilebilir. Katılımcılara sohbet süresince soru listesinden seçtikleri soruları istedikleri bir grup üyesine yönelmeleri gerektiği bilgisi verilmiştir. Deneyci ayrıca sohbet sürecinin “sohbet esnasında bir sonraki soruyu sorma hakkı soru yöneltilen kişiye geçer.” ve “kendisine soru yöneltilme-

dikçe kimse konuşmalara müdahale etmez.” şeklinde iki kuralının olduğunu ve herkesin bu kurallara uyması gerektiğini belirtmiştir.

Deneyci sözel yönergeyi verdikten sonra, beş dakikalık süreyi başlatmaya hazır olduğunu ve ilk olarak kim başlamak isterse onun başlayabileceğini vurgulamıştır. Tüm koşullarda ilk olarak gerçek katılımcının başlamasına dikkat edilmiştir. Gerçek katılımcının gönüllü olmadığı durumlarda ise deneyci sanki rasgele seçiyormuş gibi davranarak gerçek katılımcıdan başlamasını istemiştir. Araştırmanın beş koşuluna bağlı olarak, sıfır dışlayanın olduğu koşulda, katılımcıyı kimse dışlamamış; herkes ona soru sormuş ve onunla göz teması kurmuştur. Bir dışlayanın olduğu koşulda anlaşmalı katılımcılardan sadece biri, katılımcı ile göz teması kurmamış ve ona soru yönelmemiştir, gerçek katılımcı kendisine soru sorduğunda ise tek kelime ile geçiştirmiştir; ancak diğer üç anlaşmalı katılımcı gerçek katılımcıya sorular yöneltilmiş ve onun yönelttiği sorulara ayrıntılı cevaplar vermişlerdir. İki, üç, dört dışlayanın olduğu koşullarda ise, sırasıyla iki, üç, dört anlaşmalı katılımcı gerçek katılımcı ile göz teması kurmamış, onun sorduğu sorulara tek kelime cevaplar vermiş ve ona soru yönelmemiştir. Tüm koşullarda dışlamayı hangi üye ya da üyelerin gerçekleştireceği önceden belirlenmiştir. 5 dakikalık deney oturumlarında ortalama 22 soru sorulmuştur. Oturumlar tamamlandıktan sonra deneyci laboratuvara gelip katılımcılara doldurmaları için İhtiyaç Tehdidi Ölçeği'ni vermiştir. Ölçeğin doldurulması tamamlandıktan sonra tüm katılımcılara teşekkür edilmiştir. Oturum sonrası yapılan görüşmelerde katılımcılara deneyci tarafından sorulan standart sorular ile değişimlemenin kontrolü gerçekleştirilmiş ardından katılımcılar araştırmanın gerçek amacı hakkında bilgilendirilmiştir.

Bulgular

Dışlayan kişi sayısındaki artışın ihtiyaç tehdidi düzeyinde doğrusal farklılaşmalarla yol açıp açmadığını belirlemek amacıyla temel ihtiyaç tehdidi puanlarına eğilim analizi (trend analizi) yapılmıştır. İhtiyaçların tehdit düzeyi puanlarının ortalamaları ile standart sapmaları Tablo 1'de gösterilmektedir.

Ait Olma İhtiyacına İlişkin Bulgular

Ait olma ihtiyacı puanlarına uygulanan eğilim analizi sonuçları, koşullar arasında doğrusal bir farklılaşmanın olduğunu göstermiştir, ($F_{1,74} = 79.49, p < .001, \eta^2 = .50$). Bu farklılaşma dışlayan kişi sayısı arttıkça katılımcıların kendilerini gruba daha az ait hissettiklerine, yani ait olma ihtiyaçlarına yönelik tehdit algılarının arttığına işaret eden yöndedir.

Bonferroni testi ile yapılan çoklu karşılaştırmaların sonuçlarına göre, 3 dışlanma/1 kabul koşulunda yer alan

katılımcılar ($Ort. = 4.69, S = 1.13$) 0 dışlanma/4 kabul koşulunda yer alan katılımcılara ($Ort. = 6.20, S = .92$) kıyasla kendilerini gruba daha az ait hissederekten, 4 dışlanma/0 kabul koşulundaki katılımcılara ($Ort. = 3.23, S = 1.34$) kıyasla kendilerini gruba daha fazla ait hissetmişlerdir (bkz. Tablo 2). Benzer şekilde, 4 dışlanma/0 kabul koşulunda yer alan katılımcılar ($Ort. = 3.23, S = 1.34$) 0 dışlanma/4 kabul koşulunda yer alan katılımcılara ($Ort. = 6.20, S = .92$) kıyasla kendilerini gruba daha az ait hissetmişlerdir. Öte yandan 1 dışlanma/3 kabul koşulunda yer alan katılımcılar ($Ort. = 5.84, S = .48$) hem 3 dışlanma/1 kabul ($Ort. = 4.69, S = 1.13$) hem de 4 dışlanma/0 kabul koşullarındaki katılımcılara kıyasla ($Ort. = 3.23, S = 1.34$) kendilerini gruba daha fazla ait hissettiklerini belirtmişlerdir. İki dışlanma/2 kabul koşulundaki katılımcılar ise ($Ort. = 5.61, S = .73$) 4 dışlanma/0 kabul koşulundaki katılımcılara oranla ($Ort. = 3.23, S = 1.34$) kendilerini gruba daha fazla ait hissetmişlerdir.

Anlamli Varoluş İhtiyacına İlişkin Bulgular

Anlamli varoluş ihtiyacı puanlarına yapılan eğilim analizi sonuçları da, koşullar arasında doğrusal bir farklılaşma olduğunu, yani dışlayan kişi sayısı arttıkça katılımcıların rapor ettikleri anlamli varoluş hissinin azaldığını göstermiştir, ($F_{1,74} = 21.93, p < .001, \eta^2 = .20$). Tablo 2'den de görülebileceği gibi, 4 dışlanma/0 kabul koşulundaki katılımcıların anlamli varoluş ihtiyaçlarının 0 dışlanma/4 kabul ($Ort. = 5.90, S = .65$), 1 dışlanma/3 kabul ($Ort. = 5.30, S = .72$), 2 dışlanma/2 kabul ($Ort. = 5.94, S = .41$) ve 3 dışlanma/1 kabul koşulundaki katılımcılara ($Ort. = 5.32, S = 1.22$) kıyasla anlamli düzeyde daha az tatmin olduğu gözlenmiştir.

Benlik Değeri İhtiyacına İlişkin Bulgular

Eğilim analizi sonuçları, dışlayan kişi sayısı arttıkça katılımcıların rapor ettikleri benlik değeri ihtiyacının tatmin düzeyinin doğrusal bir şekilde azaldığını göstermektedir, ($F_{1,74} = 9.40, p < .01, \eta^2 = .12$). Çoklu karşı-

laştırma sonuçlarına göre, 4 dışlanma/0 kabul koşulunda yer alan katılımcılar ($Ort. = 5.36, S = 1.48$) 0 dışlanma/4 kabul koşulunda yer alan katılımcılara ($Ort. = 6.45, S = .49$) kıyasla daha düşük benlik değeri rapor etmişlerdir (bkz. Tablo 2).

Kontrol İhtiyacına İlişkin Bulgular

Kontrol ihtiyacının dışlayan kişi sayısına bağlı olarak doğrusal bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan eğilim analizi sonuçlarına bakıldığında, dışlayan kişi sayısı arttıkça katılımcıların rapor ettikleri kontrol algısının azaldığı görülmektedir, ($F_{1,74} = 28.49, p < .001, \eta^2 = .27$).

Ortalamalar arası karşılaştırmaların sonuçlarına göre, 4 dışlanma/0 kabul koşulunda yer alan katılımcılar ($Ort. = 2.72, S = 1.18$) 0 dışlanma/4 kabul ($Ort. = 4.75, S = .99$); 1 dışlanma/3 kabul ($Ort. = 6.15, S = .86$); 2 dışlanma/2 kabul ($Ort. = 4.45, S = 1.01$) ve 3 dışlanma/1 kabul koşullarındaki katılımcılara ($Ort. = 3.96, S = .91$) kıyasla anlamli düzeyde süreç üzerinde daha az kontrolleri olduklarını belirtmişlerdir (bkz. Tablo 2).

Tartışma

Araştırmanın bulguları, psikolojik dışlanmanın dört temel ihtiyaç üzerindeki etkisinin dışlayan üye sayısına bağlı olarak doğrusal şekilde farklılaştığını göstermektedir. Bireyi dışlayan kişi sayısının artmasına bağlı olarak beş koşulda bulunan deneklerin rapor ettikleri tehdit edilen ihtiyaç düzeyleri arasındaki doğrusal azalış, sosyal etki kuramının hedef üzerinde kaynağın etkisinin kaynağın sayısı ile bağlantılı olacağı varsayımını destekler yöndedir. Bununla birlikte, ihtiyaçların hiçbirinde tüm dışlama koşulları arasındaki farkların anlamli olmaması dışlanmanın yol açtığı anlık tepkilerin durum-sal değişkenler tarafından düzenlenip düzenlenmediği konusunda deneyin sonuçlarına ilişkin kesin bir yargıya varmayı güçleştirmektedir.

Tablo 1. İhtiyaç Tehdidi Ölçeği Alt Boyutları için Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (Deney 1)

Bağımlı Değişken	Psikolojik Dışlanma Koşulları				
	0D/4K	1D/3K	2D/2K	3D/1K	4D/0K
Ait Olma İhtiyacı	6.20 (.92)	5.84 (.48)	5.61 (.73)	4.69 (1.13)	3.23 (1.34)
Anlamli Varoluş	5.90 (.65)	5.30 (.72)	5.94 (.41)	5.32 (1.22)	4.09 (1.35)
Benlik Değeri	6.45 (.49)	6.14 (.86)	6.11 (.64)	5.84 (1.15)	5.36 (1.48)
Algılanan Kontrol	4.74 (.99)	4.31 (.91)	4.45 (1.01)	3.96 (.91)	2.72 (1.18)

Not1. Standart sapma değerleri parantez içinde gösterilmiştir.

Not2. D: Dışlayan, K: Kabul eden

Tablo 2. İhtiyaç Tehdidi Ölçeği'nin Ait Olma İhtiyacı Alt Boyutunda Dışlayan Kişi Sayısına Göre Koşullar Arası Bonferroni Çoklu Karşılaştırma Sonuçları (Deney 1)

Alt Boyutlar	Koşul (I)	Koşul (J)	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	Standart Hata	Alt Boyutlar	Koşul (I)	Koşul (J)	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	Standart Hata
Ait Olma	0D/4K	1D/3K	.36	.35	Benlik Değeri	0D/4K	1D/3K	.31	.36
		2D/2K	.59	.35			2D/2K	.34	.36
		3D/1K	1.51*	.35			3D/1K	.61	.36
		4D/0K	2.96*	.35			4D/0K	1.09*	.36
	1D/3K	0D/4K	-.36	.35		1D/3K	0D/4K	-.31	.36
		2D/2K	.22	.35			2D/2K	.03	.36
		3D/1K	1.14*	.35			3D/1K	.30	.36
		4D/0K	2.60*	.35			4D/0K	.78	.36
	2D/2K	0D/4K	-.59	.35		2D/2K	0D/4K	-.34	.36
		1D/3K	-.23	.35			1D/3K	-.03	.36
		3D/1K	.92	.35			3D/1K	.26	.36
		4D/0K	2.38*	.35			4D/0K	.75	.36
	3D/1K	0D/4K	-1.51*	.35		3D/1K	0D/4K	-.61	.36
		1D/3K	-1.15*	.35			1D/3K	-.30	.36
		2D/2K	-.92	.35			2D/2K	-.26	.36
		4D/0K	1.46*	.35			4D/0K	.48	.36
	4D/0K	0D/4K	-2.96*	.35		4D/0K	0D/4K	-1.09*	.36
		1D/3K	-2.60*	.35			1D/3K	-.78	.36
		2D/2K	-2.37*	.35			2D/2K	-.75	.36
		3D/1K	-1.46*	.35			3D/1K	-.48	.36
Anlamlı Varoluş	0D/4K	1D/3K	.60	.34	Algılanan Kontrol	0D/4K	1D/3K	.44	.37
		2D/2K	-.04	.34			2D/2K	.29	.37
		3D/1K	.58	.34			3D/1K	.79	.37
		4D/0K	1.81*	.34			4D/0K	2.02*	.37
	1D/3K	0D/4K	-.60	.34		1D/3K	0D/4K	-.44	.37
		2D/2K	-.64	.34			2D/2K	-.15	.37
		3D/1K	-.01	.34			3D/1K	.35	.37
		4D/0K	1.21*	.34			4D/0K	1.58*	.37
	2D/2K	0D/4K	.04	.34		2D/2K	0D/4K	-.29	.37
		1D/3K	.64	.34			1D/3K	.15	.37
		3D/1K	.62	.34			3D/1K	.49	.37
		4D/0K	1.85*	.34			4D/0K	1.73*	.37
	3D/1K	0D/4K	-.58	.34		3D/1K	0D/4K	-.79	.37
		1D/3K	.02	.34			1D/3K	-.35	.37
		2D/2K	-.62	.34			2D/2K	-.49	.37
		4D/0K	1.22*	.34			4D/0K	1.24*	.37
	4D/0K	0D/4K	-1.81*	.34		4D/0K	0D/4K	-2.02*	.37
		1D/3K	-1.21*	.34			1D/3K	-1.59*	.37
		2D/2K	-1.85*	.34			2D/2K	-1.73*	.37
		3D/1K	-1.22*	.34			3/1K	-1.24*	.37

Not. Tabloda, grup içinde dışlayan kişi D ve kabul eden kişi ise K harfleri ile gösterilmiştir.

Ancak, bazı dışlanma koşulları arasında farklılıkların olması, bu konuda daha net bir sonuca varılmasına yardımcı olabilecek araştırmalara olan gereksinimin devam ettiği anlamına gelmektedir.

Deney 2

Deney 1, sosyal etki kuramının kaynak sayısındaki artışa bağlı olarak sosyal etkinin gücünün artacağına yönelik varsayımını test etmeyi amaçlamıştı. Sosyal etki kuramının hedef sayısındaki artışa bağlı olarak sosyal etkinin gücünün azalacağına yönelik varsayımının ise Deney 2’de test edilmesi amaçlanmış ve aşağıdaki hipotez test edilmiştir.

Hipotez: Grup içinde kendisiyle birlikte psikolojik dışlanmaya maruz kalan üye sayısı arttıkça bireyin dört temel ihtiyacına (ait olma, benlik değeri, anlamlı varoluş, algılanan kontrol) yönelik tehdit düzeyi azalacaktır.

Yöntem

Örneklem

Araştırmanın örneklemini, Hacettepe Üniversitesi’nin çeşitli bölümlerinde okuyan ve araştırmacılar ile herhangi bir bağlantısı bulunmayan, “Psikolojiye Giriş” dersi almakta olan öğrenciler oluşturmaktadır. İkinci deney kapsamında toplam 91 oturum gerçekleştirilmiş ancak katılımcıların bazılarının deneyin asıl amacını önceden fark etmeleri, bazılarının ise deneysel değişimlemeyi fark etmemeleri gibi nedenlere bağlı olarak 16 oturum iptal edilmiştir. Dolayısıyla araştırmada her koşulda 15 kişi olacak şekilde 55’i kadın (%73.3), 20’si erkek (%26.7) toplamda 75 kişi yer almıştır.

Veri Toplama Araçları

Deney 1’de kullanılan İhtiyaç Tehdidi Ölçeği veri toplama aracı olarak bu deneyde de kullanılmıştır. Bu araçlarla ilgili bilgiler Deney 1 bağlamında verildiği için aynı bilgilere burada tekrar yer verilmemiştir.

İşlem

Bu deneyde Deney 1 ile aynı işlem kullanılmıştır. Deney 1’den farklı olarak psikolojik dışlanmaya maruz kalan kişi (hedef) sayısı değişimlenmiştir. Grupta yer alan anlaşmalı katılımcılardan bir kısmı giderek artan sayıda (denek+1, denek+2, denek+3 ve denek+ 4 koşulu; denek +4 koşulu kimsenin kimseyi dışlamadığı kontrol koşuludur.) katılımcı ile birlikte psikolojik dışlanmaya maruz bırakılmıştır. Bu deney kapsamında beş dakikalık deney oturumlarında ortalama 20 soru sorulmuştur.

Bulgular

Katılımcı ile birlikte dışlanan üye sayısındaki artışın dışlanmanın ortaya çıkardığı tepkilerde paralel farklılaşmalara yol açıp açmadığını belirlemek amacıyla temel ihtiyaç tehdidi puanlarına eğilim analizi yapılmıştır.

İhtiyaçların tehdit düzeyi puanlarının ortalamaları ile standart sapmaları Tablo 3’de gösterilmektedir.

Ait Olma İhtiyacına İlişkin Bulgular

Eğilim analizi sonuçları hedef sayısına bağlı olarak ait olma ihtiyacı düzeyinde doğrusal bir farklılaşmanın olduğunu göstermiştir, ($F_{1,74} = 13.07, p < .001, \eta^2 = .14$). Buna göre, kendisiyle birlikte dışlanmaya maruz kalan üye sayısı arttıkça dışlanan katılımcı kendini gruba daha fazla ait hissetmekte; yani ihtiyacın tehdit düzeyi azalmaktadır. Ancak ait olma ortalamalarındaki artışın denek ile beraber gruptaki iki kişinin daha dışlandığı koşulda (Denek+2 koşulunda) bir düşme gösterdiği görülmektedir.

Bonferroni çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, kendileriyle birlikte psikolojik dışlanmaya maruz kalan bir kişinin daha olduğu koşulda (denek+1) yer alan katılımcılar ($Ort. = 3.18, S = .76$) kontrol koşulunda yer alan katılımcılara ($Ort. = 4.01, S = .81$) göre kendilerini gruba daha az ait hissetmektedirler. Grupta kendileriyle beraber psikolojik dışlanmaya maruz kalan iki kişinin daha olduğu koşulda (denek +2) yer alan

Tablo 3. İhtiyaç Tehdidi Ölçeği Alt Boyutları için Ortalama ve Standart Sapma Değerleri (Deney 2)

Bağımlı Değişken	Psikolojik Dışlanma Koşulları				
	Denek	Denek+1	Denek+2	Denek+3	Kontrol
Ait Olma İhtiyacı	3.32 (.67)	3.18 (.76)	2.97 (.58)	3.84 (.60)	4.01 (.81)
Anlamlı Varoluş	3.47 (1.12)	3.77 (.86)	3.53 (1.04)	3.36 (.42)	3.28 (.58)
Benlik Değeri	3.16 (.99)	3.01 (1.19)	2.64 (.87)	2.41 (.34)	2.54 (.65)
Algılanan Kontrol	2.81 (.78)	2.80 (1.04)	2.69 (.71)	4.12 (1.03)	4.19 (1.19)

katılımcılar ($Ort. = 2.97, S = .58$) kontrol koşulunda ($Ort. = 4.01, S = .81$) yer alan katılımcılara ve kendileriyle beraber psikolojik dışlanmaya maruz kalan üç kişinin daha olduğu koşulda (denek+3) yer alan katılımcılara ($Ort. = 3.84, S = .60$) kıyasla kendilerini gruba daha az ait hissetmişlerdir. Diğer koşullar açısından gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ortalamalar arası karşılaştırmaların sonuçları Tablo 4'de özetlenmiştir.

Anlamlı Varoluş İhtiyacına İlişkin Bulgular

Benlik değeri ihtiyacında olduğu gibi anlamlı varoluş ihtiyacı puanlarına uygulanan eğilim analizi sonucu da, dışlanan katılımcıların anlamlı varoluş ihtiyaçlarında kendileriyle birlikte dışlanan üye sayısına bağlı anlamlı bir artma ya da azalma olmadığını göstermiştir ($F_{1,74} = 1.331, p > .05, \eta^2 = .018$).

Benlik Değeri İhtiyacına İlişkin Bulgular

Benlik değeri puanlarına uygulanan eğilim analizi sonucu dışlanan katılımcıların benlik değerlerinde

kendileriyle birlikte dışlanan üye sayısına bağlı anlamlı bir artma ya da azalma olmadığını göstermiştir ($F_{1,74} = 6.75, p < .01, \eta^2 = .09$). Ancak yapılan Bonferroni çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, değişik dışlanma koşullarında bulunan katılımcıların benlik değeri ortalamaları arasındaki farklardan hiçbiri anlamlı değildir (bkz. Tablo 4).

Kontrol İhtiyacına İlişkin Bulgular

Eğilim analizi sonuçları, psikolojik dışlanmaya maruz kalan birey sayısına bağlı olarak farklılaşan koşullar arasındaki farkın doğrusal olduğunu göstermektedir, ($F_{1,74} = 26.65, p < .001, \eta^2 = .25$). Grup içinde psikolojik dışlanmaya maruz kalan üye sayısı arttıkça katılımcı tarafından rapor edilen algılanan kontrol düzeyi de artmaktadır. Yapılan ortalamalar arası karşılaştırmaların sonuçlarına bakıldığında, tek başına psikolojik dışlanmaya maruz kalan katılımcıların ($Ort. = 2.81, S = .78$) kontrol koşulunda yer alan katılımcılara ($Ort. = 4.19, S = 1.19$) kıyasla beş dakikalık sohbet üzerinde daha az kontrolleri olduğunu rapor ettikleri görülmektedir.

Tablo 4. Psikolojik Dışlanmaya Maruz Kalan Birey Sayısına Göre Ait Olma Alt Boyutu Bonferroni Çoklu Karşılaştırma Testleri Sonuçları (Deney 2)

Alt Boyutlar	Koşul (I)	Koşul (J)	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	Standart Hata
Ait Olma	Denek	Denek+1	.13	.25
		Denek+2	.35	.25
		Denek+3	-.52	.25
		Kontrol	-.69	.25
	Denek+1	Denek	-.13	.25
		Denek+2	.21	.25
		Denek+3	-.65	.25
		Kontrol	-.83*	.25
	Denek+2	Denek	-.35	.25
		Denek+1	-.21	.25
		Denek+3	-.87*	.25
		Kontrol	-1.04*	.25
Denek+3	Denek	.52	.25	
	Denek+1	.65	.25	
	Denek+2	.87*	.25	
	Kontrol	-.17	.25	
Kontrol	Denek	.69	.25	
	Denek+1	.83*	.25	
	Denek+2	1.04*	.25	
	Denek+3	.17	.25	

Tablo 4 (devam). Psikolojik Dışlanmaya Maruz Kalan Birey Sayısına Göre Ait Olma Alt Boyutu Bonferroni Çoklu Karşılaştırma Testleri Sonuçları (Deney 2)

Alt Boyutlar	Koşul (I)	Koşul (J)	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	Standart Hata
Algılanan Kontrol	Denek	Denek+1	.01	.35
		Denek+2	.12	.35
		Denek+3	-1.31*	.35
		Kontrol	-1.37*	.35
	Denek+1	Denek	-.01	.35
		Denek+2	.11	.35
		Denek+3	-1.32*	.35
		Kontrol	-1.39*	.35
	Denek+2	Denek	-.12	.35
		Denek+1	.11	.35
		Denek+3	-1.43*	.35
		Kontrol	-1.49*	.35
Denek+3	Denek	-1.31*	.35	
	Denek+1	1.32*	.35	
	Denek+2	1.43*	.35	
	Kontrol	-.07	.35	
Kontrol	Denek	1.37*	.35	
	Denek+1	1.39*	.35	
	Denek+2	1.49*	.35	
	Denek+3	.06	.35	
Benlik Değeri	Denek	Denek+1	.14	.31
		Denek+2	.52	.31
		Denek+3	.75	.31
		Kontrol	.61	.31
	Denek+1	Denek	-.14	.31
		Denek+2	.37	.31
		Denek+3	.60	.31
		Kontrol	.47	.31
	Denek+2	Denek	-.52	.31
		Denek+1	-.37	.31
		Denek+3	.23	.31
		Kontrol	.09	.31
Denek+3	Denek	-.75	.31	
	Denek+1	-.60	.31	
	Denek+2	-.22	.31	
	Kontrol	-.13	.31	
Kontrol	Denek	-.61	.31	
	Denek+1	-.47	.31	
	Denek+2	-.09	.31	
	Denek+3	.13	.31	

Aynı şekilde, tek başlarına psikolojik dışlanmaya maruz kalan katılımcılar ($Ort. = 2.81, S = .78$) denek+3 koşulunda yer alan katılımcılara ($Ort. = 4.12, S = 1.03$) oranla beş dakikalık sohbet üzerinde daha az kontrolleri olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, denek+1 koşulunda yer alan katılımcılar ($Ort. = 2.80, S = 1.04$) hem kontrol koşulunda yer alan katılımcılardan ($Ort. = 4.19, S = 1.19$) hem de denek+3 koşulunda yer alan katılımcılardan ($Ort. = 4.12, S = 1.03$) daha düşük kontrol algılamışlardır. Öte yandan denek+2 koşulundaki katılımcıların ($Ort. = 2.69, S = .71$) algılanan kontrol ortalamaları da, hem kontrol koşulunda yer alan katılımcılardan ($Ort. = 4.19, S = 1.19$) hem de denek+3 koşulunda yer alan katılımcılardan ($Ort. = 4.12, S = 1.03$) daha düşüktür. Diğer koşullar açısından gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tartışma

Deney 2'nin bulguları sadece katılımcıların ait olma ve kontrol ihtiyaçlarının tehdit düzeylerinde kendileri ile birlikte dışlanan üye sayısına bağlı anlamlı farklılıkların olduğunu göstermiştir. Psikolojik dışlanma karşısında anlamlı varoluş ihtiyacının tehdit edildiğini gösteren araştırmaların (Tang ve Richardson, 2013; Van Beest ve Williams, 2006; Williams ve ark., 2000; Zadro, Williams ve Richardson, 2004) yanı sıra bu tür bir bulgunun elde edilmediğini gösteren araştırmalar da vardır (Chernyak ve Zayas, 2010). Bazı araştırmacılar bu durumun ihtiyaç tehdidi ölçeğinin anlamlı varoluş alt boyutunda yer alan maddelerin özel bir durumdan çok genel anlamlılığı temsil etmesinden kaynaklandığını öne sürmektedirler (Stillman ve ark., 2009).

Araştırmanın amaçlarından biri olan anlık tepkilerin bireysel, durumsal ve ortamsal değişkenlerden etkilenmediği görüşünün doğrulanma ya da yanlışlanması açısından değerlendirildiğinde, bu deneyden elde edilen bulguların, birinci deneyin bulguları gibi, net bir yargıya varmaya olanak tanıyacak nitelikte olmadığını söylemek mümkündür. Dışlanan kişi sayısı ile ihtiyaç tehdidi düzeyi arasında birinci deneyden elde edilen bulgulara benzer bulgular elde edilmiştir. Dolayısıyla, bu deneyden elde edilen sonuçlara dayanarak söz konusu görüşün doğrulandığı ya da yanlışlandığı konusunda bir görüş bildirmek mümkün değildir.

Genel Tartışma

Bu araştırma dışlanmanın yol açtığı anlık tepkiler arasında yer alan ihtiyaç tehdidi düzeyinin durumsal, ortamsal ve bireysel değişkenlerden etkilenip etkilenmediğini sosyal etki kuramı bağlamında inceleme amacıyla yürütülmüştür. İlk deneyde gruptaki dışlayan kişi sayısı değişimlenmiş, katılımcıların ihtiyaç tehdidi düzeylerinin

değişimlemeye bağlı farklılaşmaların olup olmadığı incelenmiştir. İkinci deneyde ise, grupta katılımcıyla birlikte dışlanmaya hedef olan üye sayısı değişimlenmiş ve ihtiyaç tehdidi düzeylerinde farklılaşmaya yol açıp açmadığına bakılmıştır.

Her iki deneyin bulguları birlikte değerlendirildiğinde, ait olma ihtiyacı ortalamalarının her iki deneyde de bağımsız değişken değişimlemesine bağlı olarak doğrusal bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Deney 1'de katılımcıyı dışlayan kişi sayısı arttıkça ait olma ihtiyacının tatmin düzeyinin azaldığı görülmüştür. Benzer şekilde, Deney 2'de de katılımcıyla birlikte dışlanan üye sayısı arttıkça ait olma ihtiyacına yönelik tehdit algısının azaldığı bulunmuştur. Her ne kadar ikinci deneyde denek+2 koşulunda katılımcıların ait olma ihtiyacı ortalamalarının genel eğilimin aksine düşük olduğu görülsede, katılımcılardan elde edilen geri bildirimler ışığında bu durumun söz konusu koşulda dışlanma değişimlemesinin "en net" biçimde algılanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu iki deneyden elde edilen bulguların hem sosyal etki kuramı hem de dışlanmanın temel ihtiyaçlara yönelik bir tehdit oluşturduğunu gösteren çok sayıda araştırma ile tutarlılık gösterdiğini söylemek mümkündür (Bastian ve Haslam, 2010; Bernstein ve ark., 2010; Jones ve ark., 2011; Sebastian, Viding, Williams ve Blakemore, 2010; Smith ve Williams, 2004; Stillman ve ark., 2009; Williams ve ark., 2002; Williams ve ark., 2000; Zadro, Boland ve Richardson, 2006; Zadro, Williams ve Richardson, 2004).

Diğer yandan, ait olma ihtiyacına yönelik tehdit algısının üye sayısına bağlı olarak doğrusal biçimde artacağını ya da azalacağını göstermeleri açısından, bu bulgular aynı zamanda anlık tepkilerin her türlü değişkenden bağımsız olduğu yolundaki görüşün doğru olmayabileceğine de işaret etmektedir. Ancak, tüm dışlanma koşullarının ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olmaması nedeniyle bu konuda kesin bir yargıya varılmasının uygun olmayacağı düşünülmektedir.

Anlamlı varoluş ihtiyacı ile ilgili olarak iki deneyden iki farklı duruma işaret eden bulgular elde edilmiştir. Dolayısıyla, iki deneyin bulgularını birlikte değerlendirerek ortak bir sonuca varmak mümkün değildir. Dışlayan kişi sayısının değişimlendiği ilk deneyde dışlayan kişi sayısındaki artışa paralel olarak anlamlı varoluş ihtiyacına yönelik tehdit algısında da bir artma gözlenmiştir. Ancak, ortalamalar arası karşılaştırmalar sadece 4 dışlayan/0 kabul koşulundaki bireylerin anlamlı varoluş ihtiyaçlarının ortalamasının diğer tüm koşulların ortalamalarından anlamlı düzeyde farklı olduğunu göstermiştir. Bu bulgunun olası bir açıklaması bir savunma mekanizması olarak benlik değerine hizmet eden yanlılık çerçevesinde yapılabilir. Anlamlı varoluş temel olarak dehşet yönetimi kuramına özgü bir kavramdır (Greenberg, Pyszczynski, Burling ve Tibbs, 1992). Bu kurama

göre, benlik değeri bireyin yaşamının bir anlamı olduğuna ilişkin inancını pekiştirerek ölümlülüğün farkında olmanın yarattığı kaygıyla başa çıkmasını sağlayan önemli yapılardan biridir (Pyszczynski, Greenberg, Solomon, Arndt ve Schimel, 2004). Dolayısıyla, anlamlı varoluş ihtiyacına yönelik her tehdit dolaylı olarak benlik değerini de tehdit etmektedir. Buradan hareketle, anlamlı varoluş ihtiyacına yönelik bir tehdidin benlik değerini koruma ve savunma mekanizmalarını harekete geçireceğini savunmak mümkündür. Bu bulgu sosyal etki kuramının ilk iki önermesini destekler niteliktedir. Dışlayan kaynak sayısına bağlı olarak dışlanmanın anlamlı varoluş ihtiyacı üzerindeki etkisinin de doğrusal bir biçimde artması kuramın ilk önermesini, doğrusal artışa rağmen değişik dışlayan/kabul koşulları arasındaki farkların anlamlı olmaması ise ikinci önermeyi destekler yöndedir. Hatırlanacağı gibi kuramın ikinci önermesi etki kaynağının sayısı arttıkça bu kaynağa eklenen yeni kaynakların toplam etkiye yapacağı katkının azalacağını öngörmektedir. Grubun tümü tarafından dışlanan katılımcıların diğer dışlanma koşullarından daha fazla anlamlı varoluş ihtiyacı tehdidi yaşadıklarını ancak diğer dışlanma koşullarının kendi aralarında farklılaşmadıklarını gösteren bulgu DeWall ve arkadaşlarının (2010) bir kişinin bile katılımcıyı kabul ettiği koşulda olumlu duygu durumda artış olduğunu gösteren bulgularıyla da paralellik göstermektedir. Bu deneyde de bir kişinin bile kabul edici olduğu koşuldaki katılımcılar herkesin psikolojik dışlama uyguladığı koşuldaki katılımcılardan daha yüksek anlamlı varoluş ortalamalarına sahiptir. Dolayısıyla, psikolojik dışlanmaya maruz kalan kişiyi bir kişinin bile kabul ediyor olmasının kişi açısından önemli olumlu sonuçları olduğu söylenebilir.

Deney 2'de ise, psikolojik dışlanmaya maruz kalan kişi sayısının anlamlı varoluş ortalamaları üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür. Bu bulgu, gerek sosyal etki kuramının üçüncü önermesini gerekse psikolojik dışlama kuramının ihtiyaç tehdidi konusundaki öngörüsünü doğrulamamaktadır. Bu bağlamda dikkat çeken bir bulgu, kendileriyle birlikte dışlanan kişi ya da kişilerin bulunmasının katılımcıların ait olma ihtiyaçlarına yönelik tehdidin azalmasına yol açarken bu durumun anlamlı varoluş ihtiyacı için geçerli olmamasıdır. Kendileriyle birlikte dışlanan kişilerin bulunduğu durumlarda katılımcıların ait olma ihtiyaçlarına yönelik tehdidi kendilerinin bu kişilerden oluşan bir grubun üyesi olduğunu düşünerek azaltmaları mümkündür. Anlamlı varoluş ihtiyacı söz konusu olduğunda ise, başkalarının da dışlanmasının bireyin varlığına anlam yüklemesine yardımcı olacak bir işlevinin bulunma olasılığı düşük gibi görünmektedir. Bu açıdan bakıldığında birlikte dışlanan kişilerin bulunmasının ait olma ihtiyacına yönelik tehdidi azaltırken, anlamlı varoluş ihtiyacı açısından fark yaratmaması anlaşılabilir bir bulgu gibi görünmektedir.

Benlik değeri ihtiyacına ilişkin olarak iki deneyden elde edilen bulgular arasında da bir tutarlılığın olmadığı görülmektedir. İlk deneyden elde edilen bulgular sosyal etki kuramı, alanyazında rapor edilen birçok araştırma bulgusu ve psikolojik dışlanma modelinin öngörülerine tutarlı gibi görünmektedir. Eğilim analizinin sonuçları benlik değerine yönelik tehdit algısında dışlayan kişi sayısındaki artışa bağlı olarak doğrusal bir artmanın olduğunu göstermiştir. Sadece tüm üyelerin dışladığı ve tüm üyelerin kabul ettiği koşullar arasındaki farkın anlamlı olması da benlik değerine hizmet eden yanlılık kavramı ile açıklanabilir. Bilindiği gibi, benlik değerinin tehdit altına girdiği durumlarda bir savunma mekanizması olarak benlik değerine hizmet eden yanlılık devreye girmekte ve bireyin mevcut durumu gerçekte olduğundan farklı bir biçimde algılamasını ya da yorumlamasını sağlayarak benlik değerinin zedelenmesini engellemektedir (Greenberg ve ark., 1992; Miller ve Ross, 1975; Shepperd, Malone ve Sweeny, 2008). Bazı durumlar gerçeğin farklı bir biçimde yorumlanmasını güçleştirmektedir. Grubun tüm üyeleri tarafından dışlanmanın böyle bir yanlılığı devreye sokma ihtimali yüksektir. Buna karşı, bir kişi tarafından kabul edilmesi bile bireye diğer üyelerin önemini azaltma, aslında diğer üyelerin de kendisini dışlamadığını düşünme ve benzeri gibi birçok alternatif yüklemeye olanağı vermektedir. Gerçekte olan bir dışlanmanın yokmuş gibi algılanması halinde benlik değerinde bir düşme olmaması ya da benlik değerine yönelik bir tehdit algılanmaması doğaldır. Diğer yandan, sadece tüm üyelerin dışladığı ve tüm üyelerin kabul ettiği koşullar arasındaki farkın anlamlı olması, aynı zamanda dışlanmanın yol açtığı anlık tepkilerin bireysel, durumsal ve ortamsal değişkenden etkilenmediği görüşünü destekler niteliktedir. Tüm üyelerin dışladığı ve tüm üyelerin kabul ettiği koşullar arasındaki farkın anlamlı olması ise, psikolojik dışlanma modelinin ihtiyaç tehdidi ile ilgili öngörüsüyle de uyusmaktadır.

Deney 2'nin sonuçlarına bakıldığında, birlikte dışlanan kişi sayısındaki artışın benlik değeri ihtiyacı düzeyleri açısından herhangi bir fark yaratmaması bir yandan sosyal etki kuramının üçüncü önermesine ters düşerken diğer yandan da dışlanmanın ortaya çıkardığı anlık tepkilerin durumsal, ortamsal ve bireysel değişkenlerden etkilenmeyeceği görüşünü destekler yöndedir.

Kontrol ihtiyacına ilişkin her iki deneyden elde edilen bulgular irdelendiğinde, bulguların hem birbirleriyle hem de beklentilerle tutarlı olduğu görülmektedir. Deney 1'de grup içerisinde bireyi dışlayan kişi sayısının artması ile kontrol ihtiyacına yönelik tehdit algısının da doğrusal olarak azaldığı, Deney 2 de ise birey ile birlikte dışlanan kişi sayısı arttıkça kontrol ihtiyacına yönelik tehdit algısının da doğrusal olarak arttığı görülmektedir. İlk deneyde dışlayan kişinin, ikinci deneyde ise birlikte dışlanan kişinin artmasının kontrol ihtiyacında paralel farklılık

lara yol açması sosyal etki kuramının birinci ve üçüncü önermelerini doğrular yöndedir. Bu bulgu, bireylerin bir kişi tarafından bile gruba kabul edilmelerinin grup süreci üzerinde kontrolleri olduğunu düşüncesini sağladığını göstermektedir. Bir kişi tarafından kendisine soru yöneltilen katılımcı, bir sonraki soruyu kendisi seçip dilediği katılımcıya yönelttiği için süreç üzerinde kontrolü varmış gibi hissetmiş olabilir. Ancak kendisine hiç soru yöneltilmemiş olan ve sürecin başında sadece bir kere soru sormuş olan katılımcılar (4 dışlayan/0 kabul koşulu) 5 dakika boyunca hiçbir şekilde konuşmadıkları için sohbet üzerinde kontrolleri olmadığını düşünmüşlerdir. Bir kişi tarafından kendisine soru yöneltilen katılımcının, bir sonraki soruyu kendisi seçip dilediği katılımcıya yönelttiği için süreç üzerinde kontrolü varmış gibi hissetmiş olması yukarıda benlik değerine hizmet eden yanlılıkla ilgili tartışmanın doğru olduğunun bir kanıtı olabilir. Kontrol ve benlik değeri farklı ihtiyaçlar olarak ele alınsa da aslında birbirlerinden bağımsız olarak var olan ihtiyaçlar değildirler. Kontrol algısının yitirilmesinin bireyin benlik değeri için bir tehdit oluşturduğu ya da benlik değerinde düşmeye yol açtığı bilinmektedir (Seligman, 1975). Bu da kontrol algısına yönelik bir tehdidin dolaylı olarak da olsa benlik değeri için de bir tehdit oluşturacağı anlamına gelmektedir. Kontrol ihtiyacına yönelik bir tehdidin aynı zamanda benlik değerini de tehdit edeceği savı doğru kabul edilirse, kontrol ihtiyacının tehdit edildiği durumlarda da bir savunma mekanizması olarak benlik değerine hizmet eden yanlılığın devreye girerek gerçeğin olduğundan farklı algılanmasını sağladığı düşünülebilir.

Deney 2'nin sonuçlarına bakıldığında ise, psikolojik dışlanma uygulayan grubun büyüklüğünün farklılaşmasının katılımcıların algılanan kontrolleri üzerinde bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir. Deneyin doğası düşünüldüğünde bu sonucun makul olduğu düşünülmektedir. Tablo 3.'e tekrar dönüldüğünde tüm koşulların algılanan kontrol ortalamalarını düşük ve birbirine yakın olduğu görülmektedir. Katılımcıların sohbet aşamasında psikolojik dışlanmaya maruz bırakılması yani sadece ilk soruyu sorup daha sonra katılımcıya soru sorulmaması katılımcıların süreci kontrol edemediklerini algılamalarına yol açabileceği için, tüm koşullarda birbirlerine yakın kontrol algısı değeri belirtmiş olabilirler.

İlgili çalışma sosyal etki kuramının önermelerinin psikolojik dışlanma bağlamında incelenmesini amaçlamakta idi. Her iki deneyden de elde edilen bulgular birarada ele alındığında, kaynak ve hedef sayısına bağlı olarak dışlanma sonucunda değişen ihtiyaç tehdidi düzeylerinde anlamlı farklılaşmalar elde edilmiştir. Ancak aynı zamanda her iki deneyde de kaynak ve hedef sayısına bağlı olarak bazı ihtiyaçların tehdit düzeyi farklılaşmamıştır. Dolayısıyla, kaynak ve hedef sayısına bağlı olarak psikolojik dışlanmanın olumsuz sonuçlarında bir

farklılaşma olup olmayacağı sorusu hala tartışmalıdır. Ancak, yine de, tehdit edilen ihtiyaç düzeylerinin değiştiğini gösteren bulgular bile bu sorunun üzerine gidilmesini gerekli kılmaktadır.

Burada özellikle Deney 2'de denek ile beraber 3 anlaşmalı katılımcının dışladığı koşuldaki ortalamaların denek+1 ve denek+2 koşullarındaki ortalamalardan daha yüksek olduğu, dışlayan kişi sayısının yalnızca bire düştüğü durumda katılımcıların dışlanmadan çok etkilenmedikleri düşünülebilir. Dolayısıyla Sosyal Etki Kuramı'nın önermelerini test eder iken grup içerisinde dışlanan ve dışlayan kişilerin sayılarının azınlık ve çoğunluk konumuna geçmelerinden kaynaklanan farkın hesaba katılmaması araştırmanın kısıtlılıkları arasında yer alabilir.

Her iki deneyde de araştırmacı tarafından eğitilen toplam 45 anlaşmalı katılımcı görev almıştır. İlk deneyde kullanılan anlaşmalı katılımcı grubunun mezun olması sonucu ikinci deney yeni bir anlaşmalı katılımcı grubu ile yürütülmüştür. Her ne kadar iki anlaşmalı katılımcı grubuna da aynı eğitim verilmiş ve birinci anlaşmalı katılımcı grubu ikinci anlaşmalı katılımcı grubunun eğitiminde yardımcı olmuş da olsa anlaşmalı katılımcıların deneye getirdikleri bireysel özelliklerin ikinci deneyde farklılaşması araştırmanın kısıtlılıklarından biri olarak göz önünde bulundurulabilir.

Tanışma Paradigması'nın psikolojik dışlanma çalışmalarına uyarlanması sırasında yapılan pilot çalışmada cinsiyetin sabitlenmediği karma gruplar kullanılmış, ancak katılımcının psikolojik dışlanma sürecini cinsiyete yüklediği görülmüştür. Bu sebeple her iki çalışmada da gruplar hemcins bireylerden oluşturulmuştur. Ancak ileride gerçekleştirilecek psikolojik dışlanma çalışmalarında hem hedefin hem de kaynağın cinsiyetinin değiştiği çalışmaların yapılmasının alanyazına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma her ne kadar sosyal etki kuramının önermelerini test etme amacına sahip de olsa bu çalışmalarda kaynağın gücünün ve yakınlığının değişimlenmediği görülmektedir. İleride gerçekleştirilecek olan çalışmaların hem kaynağın yakınlığını hem de kaynağın gücünü değişimleyerek psikolojik dışlanma sonucunda ortaya çıkan tepkilerde koşullar arasında bir farklılaşmanın olup olmadığına bakmaları yerinde olacaktır.

Kaynaklar

- Bastian, B. ve Haslam, N. (2010). Excluded from humanity: The dehumanizing effects of social ostracism. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46, 107-113.
- Baumeister, R. F. ve Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529.
- Baumeister, R. F. ve DeWall, C. N. (2005). The inner dimension of social exclusion: Intelligent thought and self-regulation among rejected persons. K. D. Williams, J. P. Forgas

- ve W.V. Hippel, (Ed.), *The social outcast: Ostracism, social exclusion, rejection, and bullying* içinde (53-77). New York: Psychology Press.
- Bernstein, M. J., Sacco, D. F., Young, S. G., Hugenberg, K. ve Cook, E. (2010). Being "in" with the in-crowd: The effects of social exclusion and inclusion are enhanced by the perceived essentialism of ingroups and outgroups. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(8), 999-1009.
- Boyes, M. E. ve French, D. J. (2009). Having a cyberball: Using a ball-throwing game as an experimental social stressor to examine the relationship between neuroticism and coping. *Personality and Individual Differences*, 47(5), 396-401.
- Chernyak, N. ve Zayas, V. (2010). Being excluded by one means being excluded by all: Perceiving exclusion from inclusive others during one-person social exclusion. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46, 582-585.
- Coyne, S. M., Nelson, D. A., Robinson, S. L. ve Gundersen, N. C. (2011). Is viewing ostracism on television distressing? *The Journal of Social Psychology*, 151(3), 213-217.
- DeWall, C. N., Twenge, J. M., Bushman, B., Im, C. ve Williams, K. (2010). A little acceptance goes a long way: Applying social impact theory to the rejection-aggression link. *Social Psychological and Personality Science*, 1(2), 168-174.
- Gonsalkorale, K. ve Williams, K. D. (2007). The KKK won't let me play: Ostracism even by a despised outgroup hurts. *European Journal of Social Psychology*, 37, 1176-1186.
- Greenberg, J., Pyszczynski, T., Burling, J. ve Tibbs, K. (1992). Depression, self-focused attention, and the self-serving attributional bias. *Personality and Individual Differences*, 13(9), 959-965.
- Jones, E. E., Carter-Sowell, A. R. ve Kelly, J. R. (2011). Participation matters: psychological and behavioral consequences of information exclusion in groups. *Group Dynamics: Theory, Research and Practice*, 15(4), 311-325.
- Karremans, J. C., Heslenfeld, D. J., Van Dillen, L. F. ve Van Lange, P. A. M. (2011). Secure attachment partners attenuate neural responses to social exclusion: An fMRI investigation. *International Journal of Psychophysiology*, 81, 44-50.
- Kerr, N. L. ve Levine, J. M. (2008). The detection of social exclusion: Evolution and beyond. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 12, 39-52.
- Latané, B. (1981). The psychology of social impact. *American Psychologist*, 36(4), 343-356.
- Leary, M. R. ve Baumeister, R. F. (2000). The nature and function of self-esteem: Sociometer theory. M. P. Zanna, (Ed.), *Advances in experimental social psychology* içinde (1-62). San Diego: Academic Press.
- Lieberman, M. D. ve Eisenberger, N. I. (2006). A pain, by any other name (rejection, exclusion, ostracism), still hurts the same: The role of dorsal anterior cingulate cortex in social and physical pain. J. Cacioppo, P. Visser ve C. Pickett, (Ed.), *Social neuroscience: People thinking about people* içinde (167-187). Cambridge: MIT Press.
- MacDonald, G. ve Leary, M. R. (2005). Why does social exclusion hurt? The relationship between social and physical pain. *Psychological Bulletin*, 131, 202-223.
- Maner, J. K., DeWall, N., Baumeister, R. F. ve Schaller, M. (2007). Does social exclusion motivate interpersonal reconnection? Resolving the "porcupine problem". *Interpersonal Relations and Group Processes*, 92(1), 42-55.
- Maner, J. K., Miller, S. L., Schmidt, N. B. ve Eckel, L. A. (2010). The endocrinology of exclusion: Rejection elicits motivationally tuned changes in progesterone. *Psychological Science*, 21(4), 581-588.
- Miller, D. T. ve Ross, M. (1975). Self-serving biases in the attribution of causality: Fact or fiction? *Psychological Bulletin*, 82(2), 21-225.
- Mullin, B. A. ve Hogg, M. A. (1999). Motivations for group membership: The role of subjective importance and uncertainty reduction. *Basic and Applied Social Psychology*, 21, 91-102.
- Nezlek, J. B., Kowalski, R. M., Leary, M. R. Blevins, T. ve Holgate, S. (1997). Personality moderators of reactions to interpersonal rejection: depression and trait self-esteem. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23, 1235-1244.
- Pyszczynski, T., Greenberg, J., Solomon, S., Arndt, J. ve Schimel, J. (2004). Why do people need self-esteem? A theoretical and empirical review. *Psychological Bulletin*, 130, 435-468.
- Seligman, M. E. P. (1975). *Helplessness: On depression, development, and death*. San Francisco: Freeman.
- Shepperd, J., Malone, W. ve Sweeny, K. (2008). Exploring causes of the self-serving bias. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(2), 895-908.
- Smart-Richman, L. ve Leary, M. R. (2009). Reactions to discrimination, stigmatization, ostracism, and other forms of interpersonal rejection: A multimotive model. *Psychological Review*, 116(2), 365-383.
- Smith, A. ve Williams, K. D. (2004). R U There? Ostracism by cell phone text messages. *Group Dynamics: Theory, Research and Practice*, 8(4), 291-301.
- Sommer, K. L., Williams, K. D., Ciarocco, N. J. ve Baumeister, R. F. (2001). When silence speaks louder than words: Explorations into the intrapsychic and interpersonal consequences of social ostracism. *Basic and Applied Social Psychology*, 23(4), 225-243.
- Spoor, J. ve Williams, K. D. (2006). The evolution of an ostracism detection system. J. P. Forgas, M. Haselton ve W. V. Hoppel, (Ed.), *The evolution of the social mind: Evolutionary psychology and social cognition* içinde (279-292). New York: Psychology Press.
- Stillman, T. F., Baumeister, R. F., Lambert, N., Crescioni, A. W., DeWall, C. N. ve Fincham, F. D. (2009). Alone and without purpose: Life loses meaning following social exclusion. *Journal of Experimental Social Psychology*, 45(5), 686-694.
- Tang, H. H. Y. ve Richardson, R. (2013). Reversing the negative psychological sequelae of exclusion: Inclusion is ameliorative but not protective against the aversive consequences of exclusion. *Emotion*, 13(1), 139-150.
- Twenge, J. M., Baumeister, R. F., Tice, D. M. ve Stucke, T. S. (2001). If you can't join them, beat them: effects of social exclusion on aggressive behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 1058-1069.
- Twenge, J. M. ve Campbell, W. K. (2003). "Isn't it fun to get the respect that we're going to deserve?" Narcissism, social rejection, and aggression. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 261-272.
- Van Beest, I ve Williams, K. D. (2006). When inclusion costs and ostracism pays, ostracism still hurts. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(5), 918-928.
- Wesselmann, E. D., Bagg, D., Williams, K. D. (2009). "I feel your pain": The effects of observing ostracism on the ostracism detection system. *Journal of Experimental Social Psychology*, 45, 1308-1311.
- Williams, K. D. (2001). *Ostracism: The power of silence*. NY: Guilford.
- Williams, K. D. (2007a). Ostracism. *Annual Review of Psychology*, 58, 425-452.
- Williams, K. D., Cheung, C. K. T. ve Choi, W. (2000). Cyberostracism: Effects of being ignored over the Internet.

Journal of Personality and Social Psychology, 79, 748-762.

Williams, K. D. ve Jarvis, B. (2006). Cyberball: A program for use in research on interpersonal ostracism and acceptance. *Behavior Research Methods*, 38(1), 174-180.

Williams, K. D. ve Sommer, K. L. (1997). Social ostracism by coworkers: Does rejection lead to loafing or compensation? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23, 693-706.

Williams, K. D., Zadro, L. (2005). Ostracism: The indiscriminate early detection system. K. D. Williams, J. P. Forgas ve W. V. Hippel, (Ed.), *The social outcast: Ostracism, social exclusion, rejection, and bullying* içinde (19-33). New York: Psychology Press.

Wirth, J. H., Sacco, D. F., Hugenberg, K. ve Williams, K. D. (2010). Eye gaze as relational evaluation: Averted eye gaze

leads to feelings of ostracism and relational devaluation. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36, 869-882.

Wittenbaum, G. M., Shulman, H. C. ve Braz, M. E. (2010). Social ostracism in task groups: The effects of group composition. *Small Group Research*, 41, 330-353.

Zadro, L., Boland, C. ve Richardson, R. (2006). How long does it last? The persistence of the effects of ostracism in the socially anxious. *Journal of Experimental Social Psychology*, 42, 692-697.

Zadro, L., Williams, K. D. ve Richardson, R. (2004). How low can you go? Ostracism by a computer is sufficient to lower self-reported levels of belonging, control, self-esteem, and meaningful existence. *Journal of Experimental Social Psychology*, 40, 560-567.

Summary

Ostracism in the Context of the Social Impact Theory: The Effect of Numbers of Source and Target on Four Fundamental Needs

Yasemin Abayhan
Hacettepe University

Orhan Aydın
Ufuk University

Ostracism refers to being ignored, excluded by other individuals or groups (Williams, 2007a). Ostracism has powerful negative effects on psychological well-being and on the fundamental psychological needs for belonging, self-esteem, control, and meaningful existence. The multidimensional model of ostracism suggested by Williams (2001), provides a framework to examine the causes and consequences of ostracism. It classifies the reactions of the target of ostracism as immediate, which contain feelings of anger and hurt, physiological arousal and damaged mood; short-term which include both anti-social and pro-social behaviors; and long term which encompass feelings of despair and helplessness. Although the devastating immediate reactions to ostracism are supposed to be invariant across individuals or situations, some studies have questioned this assumption.

According to the social impact theory (Latané, 1981), a social force determines the social interactions much like a physical force which determines the impact of light, sound and gravity. Latané (1981) summarizes previous studies which have focused on the number of target and sources as well as their strength and their immediacy. He adapts physical laws to psychology and suggests that the social impact obeys to three principles.

1. The process of social impact is an inverse function of strength, immediacy, and number of targets.
2. A previous source in a social force field has greater effect on target than a next one. For example, a third person has greater effect on target than a fourth one.
3. Increments of target's number, strength and immediacy divide the social impact of sources. The social impact of sources diminishes by increasing as the number of targets increases.

Obviously, the number of people who ostracize and those who are ostracized (hereafter, labeled as sources

and targets of ostracism, respectively) has a decisive role on the effect of sources on target. Taking the social impact perspective, we hypothesized that the number of sources and targets would moderate the effects of ostracism on the devastating, immediate reactions of ostracism. The primary aim of the present investigation was to examine through the "Get Acquainted Paradigm" the effects of ostracism on the fundamental needs of belongingness, self-esteem, control and meaningful existence as a function of the number of person who ostracize (Study 1) or the number of being ostracized (Study 2).

Experiment 1

The aim of the first study was to examine the incremental effect of number of people who ostracized the participants on four fundamental needs.

Method

Participants

Eighty-four undergraduates volunteered to participate in exchange of course credit. Nine participants omitted responding to some of the items in the dependent variable measures and they were dropped from the study; therefore the final sample included 75 participants (62 females, 13 males).

Materials

Need Threat Scale. The Need Threat Scale, evolved by Van Beest and Williams (2006) and adapted to the Turkish culture and language by the Social Psychology Laboratory Group of the Hacettepe University, was used to explore the impact of ostracism on the four fundamental needs. Its four subscales separately assess

the needs for belonging, meaningful existence, control and self-esteem and it consists of 20 7-point Likert type items. The Cronbach alpha coefficients of belonging, self-esteem, control and meaningful existence were .91, .86, .84 and .88 respectively.

Procedure

Participants were told that the aim of the study was to investigate the process of impression management in five minutes with four other people who served as confederates. The participants were randomly assigned to one of the five conditions: 0-reject (when no ostracism takes place), 1-, 2-, 3-, and 4-reject condition when respectively one, two, three, and four confederates ostracizes the participant. To induce impression participants had to ask each other some questions in five minutes. All the questions were based on a questionnaire which was prepared by Sedikides and colleagues (1999). When the investigator left the room, the participant and the four confederates ask questions to each other. After five minutes, participant were asked to fulfill the need threat scale. At the end of the session, the participant being probed for suspicion, debriefed and thanked.

Results

To examine the linear incremental effects of number of sources on four fundamental needs, we conducted a trend analysis on each condition.

As expected, there was a significant and linear differentiation between five conditions of the belonging ($F_{1,74} = 79.49, p < .001, \eta^2 = .50$), meaningful existence ($F_{1,74} = 21.93, p < .001, \eta^2 = .20$), self-esteem ($F_{1,74} = 9.40, p < .01, \eta^2 = .12$) and control ($F_{1,74} = 28.49, p < .001, \eta^2 = .27$) subscale points.

Tukey post-hoc analysis indicated that participants who were not ostracized at all or ostracized by one confederate reported stronger feelings of belongingness ($M = 6.20, SD = .92$ and $M = 5.84, SD = .48$, respectively) than those who were ostracized by 3 or 4 confederates ($M = 4.69, SD = 1.13$ and $M = 3.23, SD = 1.34$, respectively). Furthermore, participants who were ostracized by 2 confederates ($M = 5.61, SD = .73$) reported higher levels of belongingness than participants who were ostracized by all confederates. Quite unexpectedly, participants in the 3-rejection condition reported stronger feelings of belongingness than their counterparts in the 4-rejection condition. Regarding meaningful existence Tukey post-hoc analysis revealed that participants who were ostracized by all confederates ($M = 5.90, SD = .65$), reported lower feelings of meaningful existence than both participants who were ostracized by 1 ($M = 5.30, SD = .72$), 2 ($M = 5.94, SD = .41$) and 3 ($M = 5.32, SD = 1.22$) confederates.

Tukey post-hoc analysis for self-esteem showed that participants who were ostracized by all confederates ($M = 5.36, SD = 1.48$) reported lower self-esteem than participants who were not ostracized ($M = 6.45, SD = .49$), while the post-hoc analysis for the need for control showed that participants who were ostracized by all confederates ($M = 2.72, SD = 1.18$) reported less feelings of control than participants who were not ostracized ($M = 4.75, SD = .99$), or ostracized by 1 ($M = 6.15, SD = .86$), 2 ($M = 4.45, SD = 1.01$) or 3 ($M = 3.96, SD = .91$) confederates.

Experiment 2

The aim of the second study was to examine the effect of number of people who are ostracized by confederates on the four fundamental needs.

Method

Participants

Ninety-one undergraduates volunteered to participate to the study in exchange of course credit. Sixteen participants omitted responding to some items and hence they were dropped from the study. Therefore the analyses were based on 75 participants (55 females, 20 males).

Materials

The need threat scale which had been used in first experiment was also utilized in current experiment.

Procedure

The procedures followed in the second experiment were similar to that of the first experiment. Unlikely the first experiment however where participants were randomly assigned to five conditions that differed in the number of ostracizers, in the second experiment the participants were randomly assigned to five conditions that differed as a function of person who have been ostracized (targets): 0-target (when no ostracism takes place), 1-target condition where only the participant is ostracized; 2-, 3- and 4-target condition where the participant along with, respectively, one, two, and three confederates are ostracized.

Results

As expected, ANOVA showed that the five conditions yielded statistically significant differences in belonging ($F_{1,74} = 13.07, p < .001, \eta^2 = .14$), self-esteem ($F_{1,74} = 6.75, p < .01, \eta^2 = .09$), and control ($F_{1,74} = 26.65, p < .001, \eta^2 = .25$) subscale points.

Regarding belongingness, Tukey post-hoc analyses revealed that participants in the 2-target condition (i.e.,

those who were ostracized together with one confederate) reported lower feelings of belongingness ($M = 3.18$, $SD = 0.76$) than participants who were in the control condition ($M = 4.01$, $SD = 0.81$). Also, participants in the 3-target condition (i.e., those who were ostracized together with two confederates) reported lower feelings of belongingness ($M = 2.97$, $SD = 0.58$) than participants who were either in the control condition or in the 4-target condition (i.e., ostracized together with three confederates) ($M = 3.84$, $SD = .60$).

With respect to feelings of control, Tukey post-hoc analyses showed that participants in the 1-target condition (i.e., those who were the only ones who were ostracized) reported less feelings of control ($M = 2.81$, $SD = 0.78$) than participants who were either in the control condition ($M = 4.19$, $SD = 1.19$) or in the three-target condition ($M = 4.12$, $SD = 1.03$). Additionally, participants in the two-target condition reported lower feelings of control ($M = 2.80$, $SD = 1.04$) than participants assigned to the four-target ($M = 4.12$, $SD = 1.03$) or the control condition ($M = 4.19$, $SD = 1.19$). On the other hand, participants in the three-target condition reported lower feelings of control ($M = 2.69$, $SD = .71$) than participants in the four-target ($M = 4.12$, $SD = 1.03$) or in the control condition ($M = 4.19$, $SD = 1.19$).

Conclusion

The main purpose of the current study was to rely on social impact theory to explore the effects of ostracism on four fundamental needs. The results of both studies showed that belongingness varies as a function of the experimentally manipulated ostracism. Participants reported lower belongingness, self-esteem, control and meaningful existence as the number of people who ostracized them increased (Experiment 1) or as the number of people who were ostracized together with them decreased (Experiment 2). These results support both the principles of the social impact theory and past results which have emphasized ostracism's deleterious consequences (Bastian & Haslam, 2010; Bernstein et al., 2010; Jones et al., 2011; Sebastian et al., 2010; Smith & Williams, 2004; Stillman et al., 2009; Williams et al., 2002; Williams et al., 2000; Zadro et al., 2004; Zadro et al., 2006).

The present study has demonstrated that the aversive experience of ostracism may be universal and can be moderated by the structure of a group such as the number of sources and targets of ostracism. As far as we know, the current study is the first to manipulate the numbers of sources and targets systematically to explore how these two factors moderate the impact of ostracism on people's psychological needs. Yet, although the current study focused on the social impact theory's principles that relate to ostracism, it overlooked the effects of the source's power and immediacy. Therefore, future researches should manipulate not only the number of sources and targets, but also the strength and the immediacy to test how all these factors determine the effect of ostracism on the four fundamental needs.